

INSTITUT
PRO POLITIKU
A SPOLEČNOST

Zelený nový úděl

Udělalí USA obrat o 180 stupňů
a stanou se pionýrem čisté ekonomiky?

POLICY PAPER / DUBEN 2019

ONDŘEJ MALÝ

WWW.POLITIKASPOLECNOST.CZ

OFFICE@POLITIKASPOLECNOST.CZ

Zelený nový úděl

Udělaří USA obrat o 180 stupňů a stanou se pionýrem čisté ekonomiky?

Policy Paper – Ondřej Malý, duben 2019

„Zelený nový úděl“ (Green New Deal) je jednou z vlajkových politik americké Demokratické strany pro toto volební období. Strana má sice většinu ve Sněmovně reprezentantů, ale nikoli v Senátu, a především neovládá Bílý dům. Rychlé prosazení jakékoli klimatické legislativy je tak velmi nepravděpodobné. Demokrati ale mohou výrazněji uspět ve volbách v roce 2020, což je docela dobře možné vzhledem k vývoji nálad v americké společnosti i vzhledem k tomu, že je jim tentokrát nakloněna i mapa senátních obvodů, kde se budou volby konat. Pokud se jim podaří i získat prezidentský úřad, bude zřejmě klimatická legislativa v rámci „Zeleného nového údělu“ tím, co budou chtít také prakticky prosadit.

Tento text přináší základní popis toho, jak se globální změny klimatu promítají do politiky a politických cílů Demokratické strany a jak populární je „Zelený nový úděl“ a řešení problematiky klimatických změn mezi jejími voliči i mezi celkovou americkou populací. Rovněž nabízí pohled na to, jak se liší obě dvě hlavní americké strany v tom, jak chtějí či nechtějí řešit důsledky klimatických změn s ohledem na to, kdo jsou nyní jejich většinoví voliči.

Levice je více levicová

Vítězství Demokratické strany ve volbách v roce 2018 vyneslo do dolní komory amerického Kongresu rekordní množství mladých a velmi levicově naladěných reprezentantů. Nová garda demokratů neztrácí čas a začala mluvit poměrně odvážně o tématech, která ji vynesla do kongresových lavic – na prvním místě je zdravotní pojištění a zdravotnictví obecně, hned v závěsu je ale ekologická tematika a problematika klimatických změn.

Středoví demokrati, pro které byl mírný pokrok v oblastech ochrany klimatu, sociálního zabezpečení, zdravotní péče, volebních práv nebo imigrace dostatečným vítězstvím, jsou na ústupu. Strana se odsunula od politického středu, který zastávala za Billa Clintona, výrazně doleva, protože její voliči mají výrazně levicovější názory než před pětadvaceti lety.

Jak ukazují průzkumy, noví členové Kongresu, které symbolizuje asi nejlépe nyní mediálně nejznámější tvář radikálnějšího křídla strany Alexandria Ocasio-Cortezová, totiž daleko více odpovídají nynějším výrazně levicovějším postojům voličů Demokratické strany. Dle letošního průzkumu společnosti Gallup se poprvé více než polovina demokratů (51 %) identifikuje jako „liberálové“ (což je v americkém pojetí asi nejbliže něčemu, čemu bychom mohli říkat „levice“). Před deseti lety to bylo 38 %. Sebeidentifikace „středových“ (*moderate*) voličů mezi demokraty pak klesla ze 38 na 34 % (Saad 2019).

Co se týká pohledů na globální změny klimatu, v průzkumu Pew Research Center je vidět, že demokratičtí voliči jsou přesvědčení o tom, že dochází k zvyšování průměrné teploty na zemi vlivem člověka, toto tvrzení podpořilo 75 % demokratů, ale jen 26 % republikánů (Pew 2018).

Průzkum Yaleovy univerzity a Univerzity George Masona pak ukázal prakticky totéž. Většina registrovaných voličů v Americe (74 %) je přesvědčena o tom, že globální změny klimatu probíhají, konkrétně 98 % liberálních demokratů, 85 % „umírněných“ či konzervativněji založených demokratů a 70 % středových republikánů. Jen 42 % konzervativních republikánů odpovědělo na otázku kladně, ale je to o pět procentních bodů víc než o rok dříve. Stejně tak

většina registrovaných voličů je přesvědčena, že globální změny klimatu jsou způsobeny z velké míry lidskou činností a dvě třetiny voličů mají z globálního oteplování obavu (Leiserowitz 2019).

Při vědomí těchto čísel by bylo zvláštní, kdyby se progresivní demokraté v kongresu změnám klimatu nevěnovali a příslušné rezoluce a legislativu nenavrhovali.

Vzpomínka na Roosevelta

Není ani náhodou, že se rozhodli pojmenovat klimatickou (a ekonomickou) rezoluci „Zeleným novým údělem“ (*Green New Deal*, GND). Je to vzpomínka na zřejmě nejúspěšnější období vlády progresivního křídla Demokratické strany po velké hospodářské krizi na začátku třicátých let 20. století. Drtivé vítězství ve volbách v roce 1932 vyneslo do Bílého domu na příští čtyři volební období Franklina Delano Roosevelta (FDR) a jeho Nový úděl (*New Deal*), sérii legislativních i exekutivních kroků, které neměly do té doby v Americe obdoby. Roosevelt nastoupil do funkce s velkým množstvím politického kapitálu, což využil během několika měsíců ke schválení zákonů, které zrušily „dočasně“ zlatý standard a uvolnily tak měnu, vytvořily agentury, které se staraly o chudé, zaměstnaly tisíce nezaměstnaných za státní peníze na různé manuální činnosti jako sázení stromů či boj s lesními požáry, nebo intervenovaly v oblasti zemědělství. Součástí Nového údělu bylo i schválení *National Industry Recovery Act*, ve kterém administrativa vytvořila rámec pro stavění nových silnic, mostů a další infrastruktury za federální peníze, zakázala dětskou práci a zlepšila postavení dělníků. Úřad *Tennessee Valley Authority* pak postavil řadu vodních děl na řece Tennessee, což pomohlo zemědělství, bránilo záplavám a odlesňování a elektrárny samozřejmě také vyráběly elektřinu.

Během druhého Rooseveltova funkčního období (1937–1941) se rovněž uzákonila opatření, která jsou v platnosti dodnes, jako je sociální zabezpečení v důchodu a podpora v nezaměstnanosti či dávky pro hendikepované. Je nutné si uvědomit, že USA jako jediná vyspělá země tehdy vcházela do velké krize bez jakéhokoli systému sociálního zabezpečení na celostátní úrovni (sociální pojištění bylo tehdy pouze v jednom státě Unie, a to ve Wisconsinu). Takzvaný Wagnerův zákon pak dal Američanům právo na kolektivní vyjednávání a stávkou a výrazně posílil členství v odborech a tím i jejich moc. V roce 1938 pak Kongres uzákonil minimální mzdu a čtyřiačtyřicetihodinový pracovní týden. Roosevelt také výrazně změnil daňovou legislativu a zavedl výrazně progresivní daň z příjmů s horní hranicí 74 %.

To vše znamenalo výrazný nárůst vládních výdajů a také růst rozpočtového deficitu. Když se začala ekonomika vracet na předkrizovou úroveň v roce 1937, Roosevelt, který byl vždy fiskálně konzervativní a vysoké výdaje považoval především za dočasné řešení krize, se rozhodl škrtnat. Výsledkem byl nárůst nezaměstnanosti, ekonomický útlum, takzvaná „Rooseveltova recese“ na začátku roku 1938 a výrazný zisk republikánů ve volbách do Kongresu a třetiny Senátu. Konzervativně naladěni demokraté a republikáni pak víceméně zablokovali další prezidentovy plány na podporu ekonomiky pomocí vyšších vládních výdajů. Další progresivní legislativa byla zablokována fakticky až do nástupu Lyndona Johnsona (1963–1969) a jeho projektu „Velké společnosti“ v šedesátých letech 20. století zaměřeného na boj s chudobou a občanská práva.

Pro řadu současných demokratů je FDR a jeho politika dobou, na kterou s láskou vzpomínají jako na to nejlepší, co strana ve své historii udělala, a Johnsonova „Velká společnost“, rozšíření volebních práv, občanských práv a doba Martina Luthera Kinga jsou pak to druhé.

A navrácení se k progresivní historii je plán i pro dnešek. Součástí toho je právě i „Zelený nový úděl“.

Politická deklarace

Termín „Zelený nový úděl“ poprvé použil komentátor Thomas Friedmann v lednu roku 2007 poté, co Spojené státy rok před tím zaznamenaly rok s nejvyšší průměrnou teplotou od doby počátku měření. Friedmann uvedl, že pro klimatické změny neexistuje jednoduché řešení, ale bude třeba hodně výdajů z rozpočtu, velké odhodlání na straně politiků, a především půjde o zásah do těžebního a energetického průmyslu, který tradičně patří mezi největší poskytovatele darů pro politiku a politické strany (Friedmann 2007).

Od té doby se „Zelený nový úděl“ stal zastřešujícím termínem pro řadu politik, které mají za cíl systémovou změnu v americké politice, žádná z velkých stran jej ale do nynějška příliš neřešila. Více se o něm začalo mluvit až nyní v lednu.

Příslušnou „Rezoluci uznávající povinnost federální vlády přijmout Zelený nový úděl“ představila kongresmanka Alexandria Ocasio-Cortez reprezentující 14. okrsek ve státě New York a senátor Ed Markey ze státu Massachusetts. Čtrnáctistránková rezoluce má v současné době 89 spolupodepsaných reprezentantů ve Sněmovně a jedenáct senátorů v Senátu. Podporuje ho i řada demokratických kandidátů na prezidenta – ze senátorů, kteří mají slušnou šanci na to nominaci nakonec získat, je to Kamala Harris, Cory Booker, Elizabeth Warren, Bernie Sanders a Amy Klobuchar. Z dalších prezidentských kandidátů pak starosta města South Bend v Indianě Pete Buttigieg. Změna klimatu je dokonce prioritou číslo jedna pro jednoho z demokratických kandidátů na prezidenta, guvernéra státu Washington Jaye Insleeho. Ten je dlouholetým šampionem za zelenou ekonomiku a autorem knihy „Apollo’s Fire“, ve které volá po opakování stejné celonárodní mobilizace, která provázela projekt cesty na Měsíc v šedesátých letech, pro nynější problematiku řešení vlivu změn klimatu.

Jak už vyplývá z názvu, politickou deklarací, „pouhou“ rezolucí, která není zákonem, ale Kongres se jejím případným přijetím zavazuje k určitému politickému směřování. Ačkoli by se zdálo, že se „Zelený nový úděl“ věnuje jenom otázce klimatu, rezoluce má dva hlavní cíle. Tím prvním je **řešení problematiky spojené s klimatickou změnou**, tou druhou **nová ekonomická a sociální práva pro každého Američana**. U klimatické části se autoři odvolávají na zprávu Mezivládního panelu ke klimatické změně a národní klimatickou zprávu americké federální vlády, které v zásadě seznaly, že lidé hrají hlavní roli ve změnách klimatu v minulých sto letech, což má za následek zvyšování hladin oceánů a další extrémní jevy, jako jsou lesní požáry, bouře, sucho a podobně. Dle návrhu ale USA zažívají ještě „několik souvisejících krizí“, a to snižující se očekávanou průměrnou délku života, čtyři desetiletí trvající stagnaci mzdové úrovně a největší příjmovou nerovnost od dvacátých let.

Cílem je tak dosáhnout nulových emisí skleníkových plynů, miliony dobře placených pracovních míst, investovat do veřejné infrastruktury, ukončit utlačování „domorodých lidí, komunit barevného obyvatelstva, komunit migrantů, deindustrializovaných komunit, vylidněných venkovských komunit, chudých, nízkopříjmových dělníků, žen, starších, bezdomovců, lidí s postižením a mládeže“. Krokem, jak toho dosáhnout, je směřovat na to peníze, investovat do infrastruktury, která snižuje znečištění a emise skleníkových plynů „tak moc, jak je to technologicky možné“, 100 % energie vyrábět z obnovitelných zdrojů, vybudovat k tomu příslušnou rozvodnou síť a upravit všechny budovy v USA a stavět nové budovy tak, aby byla dosažena maximální energetická efektivita, bezpečnost, dostupnost, komfort, hospodaření s vodou atd. Dalším cílem je přetvořit dopravu tak, aby bylo dosaženo nulových emisí, čisté veřejné dopravy a stavěly se vysokorychlostní železnice.

Sociálními cíli jsou pak zdravotní péče pro všechny, dostupné bydlení, ekonomické zabezpečení a čistá voda, vzduch a zdravé potraviny. „Zelený nový úděl“ počítá i s garantovaným pracovním místem (nikoli však s garantovaným základním příjmem) a se zlepšením postavení zaměstnanců, zvýšenou ochranou odborů a kolektivního vyjednávání a obecně lepšími podmínkami pro pracující.

Rezoluce je i přes svou nesmírnou vágnost – jde v podstatě o seznam opatření, která je podle předkladatelů potřeba udělat, spolu s dlouholetými cíli Demokratické strany jako je reforma zdravotní péče tak, aby pomohla i chudým Američanům – vcelku jasnou deklarací, že levice chce americkou ekonomiku posunout od závislosti na fosilních palivech směrem k výraznému posílení obnovitelných zdrojů vcelku za každou cenu.

Socialismus!

„Zelený nový úděl“ si vedle levicové části Demokratické strany, která jej veskrze podporuje, našel okamžitě své kritiky. Republikánští kongresmani jej označují za cestu k socialismu, což je ale očekávatelné, protože jako „socialismus“ označují jakoukoli progresivní legislativu už od třicátých let minulého století, od sociálního zabezpečení přes občanská práva, zdravotní pojištění, minimální mzdu až po Obamacare, tedy zdravotnickou reformu přijatou za předchozího amerického prezidenta. Proponenti GND si ale zavařili do značné míry sami, protože zveřejnili k rezoluci i vysvětlující souhrn, kde byly – dle jejich pozdějšího vyjádření – chyby. Například dokument, který později stáhli a nahradili novým, obsahoval příslib „důstojného příjmu pro všechny, kteří nemohou nebo nechtějí pracovat“. To je jednak velmi blízko nepodmíněnému základnímu příjmu, což je cesta, kterou většina demokratů jít nechce (upřednostňují právo na pracovní místo), ale hlavně je „příjem pro ty, kteří (...) nechtějí pracovat“ mimořádně politicky třaskavá záležitost i pro leckteré levicověji naladěné demokraty, o republikánech ani nemluvě.

Kromě toho, že Republikánská strana má tradičně blíže k těžařské a energetické lobby, má odpor ke GND i reálné důvody – zatímco důsledky klimatických změn jako jsou záplavy, znečištění vodních zdrojů nebo extrémní změny počasí dopadají výrazněji na městské obyvatelstvo, které častěji volí demokraty, naopak boj s těmito změnami „odnesou“ více venkovské oblasti nebo lokality, kde místní ekonomika závisí více na fosilních palivech, jako jsou Apalačské hory a další uhelné regiony. A ty jsou naopak tradičními baštami Republikánské strany. Přechod na čistší zdroje energie zasáhne ty lokality, kde jsou uhelné elektrárny a může zdražit energie, což na venkovské obyvatelstvo, které má v průměru hlouběji do kapsy, výrazněji doplatí.

Je to vidět i z průzkumu Pew Research Center z loňského května: 59 % Američanů uvádí, že klimatické změny je ovlivňují osobně nebo ovlivňují místo, kde žijí. Toto číslo roste bez ohledu na politickou příslušnost tím více, čím více jsou respondenti blíže k pobřeží. Ale u pobřeží žijí častěji demokratičtí voliči, státy na severovýchodě USA nebo na západě patří mezi tradiční demokratické bašty. Již zmíněný průzkum Yaleovy univerzity ukazuje, že se voliči obou stran výrazně liší, co se týče kroků, které vyžadují od svých volených zástupců – 84 % demokratů by chtělo, aby globální změny klimatu byly pro prezidenta Trumpa a Kongres vysokou prioritou, ale stejnou touhu cítí jen 41 % nezávislých voličů a 24 % republikánů (Kennedy 2018).

Republikánskou kritiku tak není možné šmahem odmítnout jako iracionální, i když by k tomu sváděly některé nepravdivé výroky stranických představitelů, kteří varovali, že demokratičtější zakázají letadla, auta a chov skotu. Králem hyperboly je v tomto případě asi kongresman Rob Bishop z Utahu, který serveru Axios řekl, že „Zelený nový úděl je jako genocida“ (Harder

2019). Bishop je zároveň nejvýše postaveným republikánským kongresmanem ve výboru pro přírodní zdroje a na otázku, zda by republikáni měli mít politický postoj ke klimatické změně, odpověděl, že to je dobrá otázka a že o tom bude přemýšlet. Samozřejmě že u současné prezidentské administrativy hraje velkou roli i odmítání klimatické změny jako celku. Prezident Trump se již dříve vyjádřil v tom smyslu, že globální oteplování je konspirace připravená Číňany. Vládní „Čtvrté národní zhodnocení stavu klimatu“, což je zpráva, na které pracují každé čtyři roky tři stovky expertů z různých ministerstev a dalších vládních organizací, smetl ze stolu s tím, že mu „nevěří“.

Republikánští kongresmani zatím dopisem vyzvali předsedkyni Sněmovny reprezentantů Nancy Pelosi, aby umožnila projednání GND ve výborech, protože je zde riziko zvýšení cen energií, nemovitostí, ohrožení pracovních míst a hrozí i reforma zdravotnictví a – jak napsali – „může zasáhnout ty nejhudší Američany, kterým má údajně pomoci a americký sen vzdálit milionům Američanů“ (Harder 2019b).

Obecně je možné říci, že pro republikány není klima tak důležité, protože pro jejich voliče není tak důležité. Zatím nepřišli s žádnými konkrétními alternativními politikami, ale začali o klimatu a životním prostředí více mluvit – v minulých týdnech se na zasedáních výborů v Kongresu vyjádřili kladně k podpoře jaderné energie a vodních elektráren. Bezpochyby ale není možné očekávat podporu GND a jakékoli nadstranické řešení. Příkopy jsou v dnešním Kongresu příliš hluboké, protože ani voliči obou stran v době silného stranictví nemají stejné priority. Lednový průzkum společnosti *Pew Research Center* ukázal, že poprvé nemají voliči republikánů či demokratů společnou ani jednu z pěti nejdůležitějších priorit. Pro republikány je důležitá problematika terorismu, stav ekonomiky, sociální zabezpečení, imigrace a armáda. Pro demokraty zdravotní péče, vzdělání, životní prostředí, zdravotní pojištění seniorů a starost o chudé a potřebné. A největší procentní rozdíl mezi důležitostmi priorit má právě řešení problematiky klimatické změny (Jones 2019).

Kritiky si GND pochopitelně nalezl i na levici. Známý liberální ekonomický komentátor Noah Smith například uvedl (Smith 2019), že plán je příliš rozsáhlý a vyžaduje k financování evidentně až příliš vysoké rozpočtové deficity (ačkoli rezoluce je nekonkrétní a neobsahuje žádné vyčíslení nákladů na příslušná opatření, dá se očekávat, že levná nebudou). Kritizoval také, že plán se soustředí příliš na domácí emise v USA a málo na globální snížení emisí. Jeho návrhem je soustředit se na výzkum a vývoj zelených technologií prostřednictvím již existujících agentur, kterým by se měl drasticky zvýšit rozpočet, jako je ARPA-E (Agentura pro pokročilé výzkumné projekty v energetice). Tu vláda financuje v současnosti třemi sty miliony dolarů ročně. Výsledky by pak měly být dostupné zdarma všem ostatním zemím. Zásadní je podle Smitha i poskytovat dotace společností vyvíjejícím zelené technologie či nasazujícím klimaticky přátelštější zdroje energie, výstavba nové infrastruktury a daň z uhlíku, která by se vracela nejhudším Američanům formou přímých plateb nebo slev na dani (Smith 2019).

Myslet na planetu. A na peníze

Kritika malého globálního přesahu je asi nejsmysluplnější. GND sice v zdůvodnění vychází z části ze zpráv OSN o stavu klimatu, ale řeší výhradně situaci v USA a pro USA. Na to, že jde o proklamaci a nezávaznou rezoluci, v ní chybí až překvapivě jakýkoli pohled na globální situaci. Je jasné, že americké zákony mají dosah jenom na americkém území, ale minimálně naznačení toho, zda chtějí předkladatelé prosazovat tematiku změn klimatu i v zahraničněpolitických otázkách naprosto v rezoluci chybí. Je to vidět i na závěrech konference Spojených národů, která se konala v březnu 2019 v Keni – nikdo tam americký

„Zelený nový úděl“ neřešil, a to i přes to, že „Globální zelený nový úděl“ OSN propagovala již v roce 2009. Jakékoli řešení emisí a klimatu přitom nebude možné bez zapojení Číny, Afriky a dalších zemí, které jsou chudší a zároveň daleko závislejší na fosilních technologiích.

Kritika se týká také peněz, které budou na tuto obří mobilizaci prostředků – byť jen v USA – potřeba. Protože rezoluce je nekonkrétní a nejde o konkrétní opatření, ale spíše o seznam plánovaných politik, je těžké to ocenit. Republikáni používají často neuvěřitelné číslo 93 bilionů dolarů, které vzniklo odhadem organizace *American Action Forum*, což je pravicový think-tank a sesterská organizace konzervativní neziskovky *American Action Network*, která tradičně podporuje republikány. Astronomická částka je součet odhadů nákladů na realizaci všech politik, které jsou obsažené v GND. Samotný spoluautor odhadu Douglas Holtz-Eakin, bývalý hlavní ekonomický poradce senátora Johna McCaina během jeho prezidentské kampaně v roce 2008, řekl, že lepší je používat rozpětí, které je 50 až 90 miliard. V samotné zprávě je pak uvedeno, že standardními analytickými postupy je těžké nějak náklady odhadnout. Drtivá většina odhadnutých nákladů byla na sociální část GND, tedy na garanci pracovních míst a zdravotnickou reformu, a ne na přímé náklady spojené s řešením vlivu klimatické změny (Holtz-Eakin 2019).

Další odhady jsou mírnější – například ekonom z University of Massachusetts Robert Pollin uvádí, že mít do roku 2050 nulové emise by stálo americkou ekonomiku asi dvě procenta HDP ročně, tedy přibližně 18 bilionů dolarů (McDonald 2019).

Levicoví demokrati pak uvádí na dotazy typu „kde na to vezmete peníze“ obecné „ve státním rozpočtu“. Pokud bude potřeba deficitní financování, nemají z něj takové obavy jako konzervativněji založení kolegové, což vyplývá i z praktické zkušenosti z americké historie posledních asi sedmdesáti let, ve kterých většinou americký rozpočet skončil ve schodku, aniž by to ekonomiku jakkoli poškodilo. Protože klimatická změna a z toho vyplývající hrozby jsou podle nich podobný problém jako velká krize, stejně jako ve třicátých letech se má řešit primárně politika a až poté finance.

„Udělat něco s klimatem“ je populární

Téma klimatu je až překvapivě populární, a to na obou stranách politického spektra, i když u americké levice, tedy demokratů, je podpora výrazně větší a republikánští voliči podporují dle průzkumů některé jednotlivé aspekty rezoluce, dokud jim tedy výzkumníci neřeknou, že jde o návrh demokratických kongresmanů (pak je odpor vyšší z důvodu nynějšího „kmenového“ uspořádání americké politiky). Dle průzkumu Yaleovy univerzity podporuje „Zelený nový úděl“ (pokud jim jej popíše tazatel) 81 % registrovaných voličů, u demokratů 92 %, u republikánů 64 procent. Vysokou podporu demokratů má takřka jakákoli klimatická legislativa nebo akce, kterou by stát mohl udělat, ať už jde o uhlíkovou daň, omezení emisí uhelných elektráren, vyšší prostředky vydávané na výzkum čistých zdrojů energie nebo daňové úlevy na solární panely nebo elektromobily (Leiserowitz 2019).

„Zelený nový úděl“ je populární v klíčových státech pro demokratické prezidentské primární volby, tedy vnitrostranický souboj o to, kdo bude nakonec nominantem, který se postaví v listopadu 2020 Donaldu Trumpovi. Tradičně nejslabší kusy početného pole kandidátů na prezidenta odpadají před nebo už po prvních primárkách ve státech, kde se konají nejdříve, což jsou Iowa a New Hampshire. Další následující státy – Nevada, Jižní Karolína a Kalifornie – pročistí kandidátku ještě více. Podle výzkumu společností *Hart Research Associates* a *Normington-Petts* na pravděpodobných voličích v demokratických primárkách v zmíněných pěti státech může kandidát, který „Zelený nový úděl“ přijme za svůj, výrazně

získat – třiaosmdesát procent potenciálních voličů v primárkách se v průzkumu vyjádřilo, že budou takového kandidáta pravděpodobněji volit (Hart 2019).

Příprava pro 2020

„Zelený nový úděl“ je tak stejně jako řada další navrhované legislativy v současném Kongresu palebnou přípravou demokratů pro prezidentské a senátní volby roku 2020. Strana má reálnou šanci vystrnadit současného prezidenta z Bílého domu, a navíc získat po zajímavé většině ve Sněmovně reprezentantů i více křesel v Senátu, protože senátní mapa pro příští rok už nenahrává tolik republikánům jako v loňských volbách. Demokrati se určitě zaměří na několik republikánských křesel ve státech jako je Colorado, Arizona, Texas, Severní Karolína nebo Maine, která pro ně vypadají nadějně. I proto chtějí během dvou let, které zbývají do voleb, přicházet s konkrétními návrhy, na kterých se dá dělat kampaň lépe než na odmítání prezidenta Trumpa. „Zelený nový úděl“ stejně jako návrhy reformy zdravotní péče nebo zákony rozšiřující volební právo a zlepšující samotnou organizaci voleb je třeba vnímat především touto optikou, protože demokrati dobře vědí, že v současném kongresu nikdo neschválí nic zásadního, protože levicová Sněmovna reprezentantů, konzervativní Senát a velmi specificky se chovající prezident Trump se nedokáží dohodnout takřka na ničem. A pokud už ano, tak to neprojde přes prezidentské veto, jak bylo vidět nyní ve věci stavu nouze, který prezident vyhlásil, aby získal peníze na zeď, kterou chce za každou cenu postavit na hranici USA s Mexikem – a který Kongres sice odmítl, ale potřebnou většinu na přehlasování Trumpova veta už nenalezl.

Na druhou stranu díky návrhům jako je „Zelený nový úděl“ dokáží na čas nastolit agendu, které jinak dominují témata tlačená prezidentem Trumpem. Všichni demokrati si pamatují dobu před loňskými volbami, kdy se mluvilo o „karavaně“ migrantů přicházejících k jižní hranici Spojených států. Byla to ideální předvolební ilustrace tématu imigrace a zdí, na které republikáni postavili volební kampaň a „karavana“ okupovala před volbami mediální prostor, aby téma tiše po volbách vyšumělo. Demokrati sice volby nakonec vyhráli, i tahle zkušenost je naučila, jak je ovládnutí agendy důležité – a „Zelený nový úděl“ slouží přesně k tomu. Jde o opatření populární u voličů, je aktuální a mediálně vděčné – i vzhledem ke stále se zvyšujícímu počtu přírodních katastrof, které je možné na klimatickou změnu „naroubovat“, jako jsou lesní požáry, záplavy nebo katastrofální sucho.

Shrnutí

- Řešení důsledků globálních změn klimatu je v USA populární. Popularita je výrazně vyšší mezi demokraty a voliči klonícími se k Demokratické straně spíše než mezi republikány. Republikánský establishment zatím žádnou vážnější klimatickou politiku nemá.
- „Zelený nový úděl“ jako legislativa připravená demokraty nemá šanci v tomto volebním období uspět, je to ale platforma, s jejíž pomocí se problematika klimatické změny dostane do veřejného povědomí a do médií.
- Demokrati nemají podporou ekologické politiky co ztratit, jejich voliči to od nich vyžadují. Naopak pro voliče republikánů není ekologická politika mezi zásadními prioritami. Řešení vlivu klimatických změn na americkou ekonomiku a společnost je významným tématem i pro demokratické kandidáty na prezidenta. Řada z předpokládaných favoritů je pod „Zeleným novým údělem“ přímo spolupodepsaná.
- Je tak velmi pravděpodobné, že v případě výraznějšího vítězství demokratů ve volbách příští rok nastoupí Amerika na opačnou cestu, než kterou se vydávala doposud a daleko víc bude akcentovat schvalování legislativy snižující emise skleníkových plynů.

ONDŘEJ MALÝ Nezávislý expert

Ondřej Malý vystudoval obor Americká studia na Institutu mezinárodních studií Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy.

Specializuje se především na problematiku telekomunikací a digitalizace.

Působil na Ministerstvu průmyslu a obchodu, Úřadu vlády v pozici Koordinátora digitální agendy a na Českém telekomunikačním úřadu.

Dříve byl novinář v denících Hospodářské noviny a Lidové noviny.

Použitá literatura a zdroje

- Friedmann T. (2007): "A Warning From the Garden". In: The New York Times. Publ. 19. ledna 2007 [[online](#)]
- Harder, A. (2019): "GOP lawmaker: Green New Deal is like genocide" in: Axios. Publ. 14. března 2019 [[online](#)]
- Harder, A. (2019b): "House GOP leaders push back against Green New Deal". In: Axios. Publ. 14. Března 2019 [[online](#)]
- Hart (2019): "Hart Research Associates, Normington Petts: Survey of Likely 2020 Democratic Primary Voters/ Caucus-Goers in Five Early States". Publik.: 14. února 2019 [[online](#)]
- Holtz-Eakin, D. (2019): „The Green New Deal: Scope, Scale, and Implications“. In: American Action Forum. Publ. 25. února 2019 [[online](#)]
- Jones, B. (2019): "Republicans and Democrats have grown further apart on what the nation's top priorities should be." In: Pew Research Center Factank. Publik.: 5. února 2019 [[online](#)]
- Kennedy, B. (2018): „Most Americans say climate change affects their local community, including two-thirds living near coast“. In: Pew Research Center Factank. Publik: 16. května 2018 [[online](#)]
- Leiserowitz A. (2019): Leiserowitz, A., Maibach, E., Rosenthal, S., Kotcher, J., Goldberg, M., Ballew, M., Gustafson, A., & Bergquist, P.: „Politics & Global Warming, December 2018“ Yale University and George Mason University. New Haven, CT. In: Yale Program on Climate Change Communication. Publ.: 5. února 2019 [[online](#)]
- McDonald, J. (2019): Fact Check: How Much Will the 'Green New Deal' Cost? In: NBC Boston. Publ. 14. března 2019 [[online](#)]
- Saad, L. (2019): "U.S. Still Leans Conservative, but Liberals Keep Recent Gains". In: Gallup News. Publik.: 8. ledna 2019 [[online](#)]
- Smith, N. (2019): „How to Design a Green New Deal That Isn't Over the Top“. In: Bloomberg Opinion. Publ. 12. února 2019 [[online](#)]
- Pew (2018): Pew Research Center, "Majorities See Government Efforts to Protect the Environment as Insufficient". Publ. 14. května 2018 [[online](#)]